

POLITICI DE PROVOMARE ȘI DE ATRAGERE A INVESTIȚIILOR EXTERNE

Autor: Kirill TVERDOV

Conducător științific: d.ș.e., conferențiar universitar, Tudor ALCAZ

Universitatea Tehnică a Moldovei

Привлечение инвестиций в экономику любого государства это всегда залог улучшения качества жизни и благополучия населения путем создания новых рабочих мест, внедрения передовых технологий во всех сферах деятельности государства, внедрения опыта развитых стран, улучшения качества образования.

В данной статье будут рассматриваться основные проблемы инвестирования в РМ и возможные методы их решения, механизмы и методы, используемые государством для привлечения иностранных инвесторов. Так же будет приведен SWOT-анализ в сфере привлечения инвестиций в Республику Молдова.

Investiții, strategii, factori, măsuri, avantaje, dezavantaje, probleme, soluții

Introducere

În societatea contemporană, modernizarea structurii economiei naționale este de neconceput fără existența unor programe de investiții bine alcătuite, deoarece investițiile reprezintă suportul material al creșterii economice. Numai pe baza calculelor, resursele materiale și umane disponibile pot fi orientate spre domeniile de eficiență maximă, spre acele ramuri care determină progresul economiei naționale în ansamblu.

Atragerea investitorilor străini reprezintă un proces complicat pentru orice economie în dezvoltare, deoarece investițiile străine constituie una dintre cele mai sigure metode de stimulare a creșterii economice.

Actualmente, în contextul internațional, o importanță deosebită o deține orientarea strategică a investițiilor, care presupune, că managerii trebuie să cunoască nu numai mediul socio-economic actual, dar și pe cel viitor, să identifice cauzele care se află la baza schimbărilor. Deci se vor realiza doar proiectele care au șanse de succes, care vor genera efecte utile pe întreaga durată a lor de viață economică, într-un mediu socio-economic în continuă schimbare. Această abordare este de mai mare importanță în domeniul lucrărilor publice, unde fiecare proiect trebuie să se încadreze pe axele strategice ale dezvoltării economico-sociale la nivel local și/sau național. Trebuie subliniat faptul că fiecare proiect, pe lângă încadrarea în strategia de ansamblu, trebuie să se realizeze după o strategie de proiect personală, ce fundamentează liniile generale de realizare, exploatare a obiectivului de investiții. În continuare, se va face o încercare de a determina metodele și posibilitățile de atragere în Republica Moldova a investitorilor străini, dar și a factorilor unici pentru a-i cointeresa. [1]

1. Investițiile

1.1. O mică analiză a Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015 în Republica Moldova

Analiza SWOT în domeniul atragerii investițiilor și promovării exporturilor din Republica Moldova [2]

Părțile tari:	Oportunități:
<p>Amplasarea geografică avantajoasă a țării Viitorul statut de țară vecină cu Uniunea Europeană Notorietatea produselor moldovenești pe piețele în dezvoltare din regiune Existența experienței „istorice” în calitate de țară intermediară/de tranzit Condițiile climaterice favorabile pentru dezvoltarea mai multor tipuri de producere și servicii Mediul de afaceri bilingv (român și rus) Stabilitate macroeconomică Factorii de producere relativ ieftini în comparație cu alte țări din regiune Existența potențialului de cercetare- dezvoltare Sistemul bancar dezvoltat Existența preferințelor comerciale oferite de Uniunea Europeană Existența acordurilor de liber schimb cu statele C.S.I. Existența acordurilor de liber schimb cu statele Europei de Sud - Est Existența acordurilor bilaterale privind promovarea și protejarea reciproca a investițiilor</p>	<p>Politica statului orientată spre integrarea Europeană Premisele transformării țării într-un „hub” regional între Est și Vest Nivelul ridicat actual al consumului și perspectiva menținerii acestuia pe piața internă și piețele principalelor parteneri comerciali Deetatizarea patrimoniului public prin diverse forme, inclusiv în baza parteneriatului-public-privat Piața de capital în dezvoltare Existența stimulentei pentru investitori Existența unui regim stimulator pentru dezvoltarea sferei de cercetare-dezvoltare Existența activelor de capitalizare cu potențial de dezvoltare, inclusiv în infrastructură Premisele pentru apariția noilor instituții și instrumente financiare Accesul fără taxe vamale pe piața Uniunii Europene în baza preferințelor oferite de Comisia Europeană Accesul fără taxe vamale pe piața țărilor din Europa de Sud-Est în baza acordului multilateral de comerț liber CEFTA Accesul fără taxe vamale pe piețele statelor-membre ale CSI în baza acordurilor de liber schimb</p>
Părțile vulnerabile:	Constrângeri:
<p>Insuficiența resurselor materiale, inclusiv a celor naturale Influența considerabilă a factorilor externi asupra economiei naționale Dependența mare de importul de resurse energetice Creșterea deficitului de forță de muncă calificată Nivelul insuficient de dezvoltare a pieței financiare (asigurările, piața valorilor mobiliare) Prezența disproporțiilor regionale majore Nivelul insuficient de dezvoltare a transferului tehnologic Ritmuri joase de dezvoltare a ramurilor intensive și avansate tehnologice Infrastructura slab dezvoltată Competitivitatea joasă a producției Infrastructura calității subdezvoltată Echipament uzat din punct de vedere fizic și moral și tehnologii depășite Ratele dobânzilor înalte la creditele bancare și oferirea creditelor preponderent pe o durată scurtă de timp Diversificarea slabă a piețelor de desfacere Dezvoltarea insuficientă a serviciilor de consultanță și informaționale în domeniul atragerii investițiilor și promovării exporturilor</p>	<p>Creșterea prețurilor la resursele energetice Epuizarea surselor de finanțare locală a investițiilor Prezența impedimentelor de ordin administrativ în atragerea investițiilor Competiția regională sporită în domeniul atragerii investițiilor Posibilitățile reduse ale statului în domeniul finanțării investițiilor în infrastructură Concurența acerbă pe piețele de desfacere externe pentru produsele moldovenești tradiționale Existența măsurilor protecționiste pe piețele de desfacere externe Menținerea în regiune a proceselor migrației de muncă</p>

1.2. Politica investițională în Republica Moldova

În perioada de tranziție la economia de piață, pe care o trece republica noastră, investițiile constituie un rol destul de important în ceea ce privește redresarea economiei, deblocarea producerii de mărfuri, revitalizarea exporturilor, crearea locurilor noi de muncă ș.a.

O economie slab dezvoltată necesită în perioada de tranziție alocări financiare externe. Statul, care încearcă să depășească criza economică și mediul economico-social destul de dificil, depune eforturi de implementare a reformei de structură pentru a diversifica infrastructura de piață națională.

În Republica Moldova există o atitudine contradictorie referitor la investițiile străine. Pe de o parte, investițiile străine sunt privite ca un pericol pentru siguranța economică a țării, pericol care rezultă din deschiderea economiei țării cu o competitivitate joasă, concurența nelocală din partea producătorilor străini etc., care pot conduce spre acapararea pieței interne de către producătorii din străinătate.

Pe de altă parte, este o tendință spre dereglementarea economiei, asigurarea intrării libere pe piața Moldovei, crearea unui sistem de facilități pentru activitatea capitalului străin.

Ambele opinii au dreptul la existență și argumente obiective, unul dintre care este dependența directă dintre creșterea economică și investiții.

Considerăm că politica investițională a Republicii Moldova trebuie să fie orientată spre atragerea capitalului străin și a noilor tehnologii. Dar acest proces nu trebuie să decurgă spontan, ci trebuie controlat și reglementat de stat și, dacă este nevoie, într-un mod foarte riguros. Oferirea unui regim de facilități investitorilor străini în toate domeniile economiei este inoportun și periculos pentru siguranța acestei economii.

Este necesară o politică investițională selectivă cu determinarea priorităților, a domeniilor „închise” și „deschise” pentru capitalul străin, dezvoltarea unor firme de participare a capitalului străin care ne-ar avantaja, în primul rând, să se pună accent pe investiții directe și să se participe la procesul de realizare a producției. Politica investițională trebuie să fie transparentă și cu un caracter previzibil. Investitorii, de fapt, precum și ceilalți participanți la viața economică, au nevoie de unele „condiții de joc” foarte clare și efective și de un „juriu” obiectiv din partea organelor de conducere la toate nivelele.

Putem evidenția **două probleme esențiale**, care au atribuție la sfera investițională a Republicii Moldova și care par să fie obstacolul principal în atragerea investițiilor străine.

Prima și cea mai importantă este legislația. Politica fiscală, monetar-creditară și vamală sunt pilonii politicii investiționale. Nu există un sistem de garanții și asigurări pentru contracte de creditare, expertize ale proiectelor de creditare, ceea ce sporește riscul investițional la un grad foarte înalt.

A doua problemă este reprezentată de barierele administrative sau, cu alte cuvinte, de birocrație. De asemenea, ar fi important instalarea unor bariere protecționiste pentru pătrunderea capitalului străin în sferile de însemnătate strategică din punct de vedere al intereselor.

O politică investițională eficientă are drept consecințe, cel puțin din punct de vedere teoretic, înregistrarea succeselor pentru principalii indicatori macroeconomici și sociali, nivelul produsului intern brut, activitatea eficientă a întreprinderilor de stat și private, evoluția procesului investițional, stabilizarea prețurilor și aprecierea monedei naționale, creșterea nivelului de trai al populației și a nivelului de ocupare a forței de muncă etc. Realitatea, însă, este că puțini din acești parametri au înregistrat rezultatele scontate.

Dar în pofida obstacolelor, statul a întreprins măsuri constructive pentru promovarea politicii în domeniul investițional, drept dovadă servind fondarea Agenciei Naționale pentru atragerea investițiilor. Rolul ei constă în promovarea capacităților investiționale ale Republicii Moldova, promovarea imaginii favorabile a Republicii Moldova pe plan internațional, oferirea de servicii preinvestiționale investitorilor străini, promovarea proiectelor investiționale, îmbunătățirea cadrului legislativ în domeniul investițiilor ș.a.

În prezent, Agenția a fost încorporată în cadrul organizației MEPO (Moldova Export Promotion Organisation) și, începând cu 2002, își exercită activitatea într-o componentă nouă.

O politică națională de atragere a investițiilor ar fi și crearea de către guvern a zonelor economice libere.

Atragerea unui volum mai mare de investiții străine rămâne a fi un scop prioritar național și statul caută modalități de a face Moldova cât mai atractivă investitorilor străini. Pentru a promova politica

investițională, statul acordă investitorilor potențiali privilegii în participarea la privatizarea patrimoniului public al republicii, care pot fi negociate pe bază bilaterală cu Agenția Privatizării.

Sînt de menționat următoarele stimulente în vigoare:

- scutirea de tarife vamale la bunuri (inclusiv utilaj, echipament) pentru oficiu, mașinărie, alte utilaje și materie primă, care reprezintă o contribuție la formarea și creșterea capitalului social al unei întreprinderi cu capital străin;
- scutirea de taxe vamale la bunuri materiale, produse semifabricate, importate de investitor pentru a fi folosite în producerea articolelor pentru export;
- întreprinderile beneficiază de o reducere de 50% la impozitele pe venit timp de 5 ani, fără obligația de a vinde venitul în valută forte cu condiția:

1. Cota capitalului străin în fondului statutar să constituie peste 250 mii dolari SUA.

2. Profitul de la comercializare a produsului propriu (bunuri sau servicii să constituie 50 % de la venitul total.

Întreprinderile sînt scutite de impozitul pe venit timp de 3 ani (de la semnarea unui acord) cu Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, dacă îndeplinesc următoarele condiții:

- ❖ cota parte a capitalului străin în fondul statutar scadent constituie peste 1mil. dol.SUA;
- ❖ capitalul social este creat în modul stabilit și primul venit-declarat;
- ❖ un acord semnat cu Inspectoratul Fiscal Principal de Stat al Ministerului de Finanțe;
- ❖ cel puțin 80 % din impozitul pe venit calculat, dar netransferat la buget, este investit în dezvoltarea producției sau pentru programele de stat sau regionale pentru dezvoltarea economiei naționale.

În perioada reducerii impozitului pe venit întreprinderea este scutită de plata impozitelor pentru investiții, pentru formarea noului capital.

Guvernul Republicii Moldova oferă prioritate investițiilor străine în majoritatea sectoarelor, dar **în special în următoarele sectoare:**

- energetic;
- agroalimentar (prelucrarea alimentelor, vinul, tutunul, legumele, uleiurile, producerea cărnii și laptelui);
- telecomunicații;

De asemenea, sînt importante și alte ramuri pentru investiții străine și anume:

- turismul (vînătoarea, locurile pitorești și istorice, vizitarea regiunilor vinicole etc.);
- transportul (infrastructura tranzitului de bunuri, turismul și depozitarea);
- industria (materiale de construcție și industria ușoară).

Republica Moldova depune eforturi în vederea atragerii investițiilor cu tehnologie nouă.

Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare și-au extins programele de asistență în Moldova și încep să treacă de la proiecte macroeconomice de adoptare spre proiecte de investiții.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare a investit 149 mln. MEU (ECU) în Moldova pentru sprijinirea proiectelor cu un cost total de 243 mln. MEU (ECU). Dintre aceștia 16% au fost investite în sectorul financiar, 30% - în sectorul privat și agroindustrial și 54% în infrastructură.

Strategia Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare constă în promovarea mai departe a procesului de tranziție în Moldova prin concentrarea asupra următoarelor **scopuri:**

- promovarea investițiilor în sectorul privat (cu atenție specială asupra sectorului agro-industrial);
- sprijinul întăririi sectorului local financiar;
- finanțarea investițiilor în infrastructură;
- urmărirea unei implementări active a portofoliului existent.

S-a extins nivelul cooperării tehnice, ajungînd la 7,1 mln. ECU pentru 26 proiecte la sfîrșitul anului 1998. Aceasta este în cea mai mare parte legat de pregătirea proiectelor BERD pentru implementare.

Se prevăd noi proiecte în sectorul privat cu sprijinul sectorului financiar din Moldova pe termen scurt.

Între Guvernul Republicii Moldova și BERD a fost semnat un proiect de infrastructură privind modernizarea Aeroportului Chișinău care deja s-a finalizat cu succes.

Avînd în vedere cele expuse mai sus, putem concluziona că statul în domeniul investițional din Republica Moldova depune eforturi mari, orientîndu-și investițiile spre anumite domenii (industrie, agricultură, energetică).

O etapă destul de importantă în elaborarea politicii de stimulare a investițiilor străine este crearea unei baze juridice bine determinate.

Investitorii strategici doresc garanții pentru obținerea unor venituri stabile și sigure. Ei vin în țară pentru o perioadă îndelungată de timp, în acel moment când business-ul care necesită mult capital este important. Și îngrijorarea investitorilor este explicabilă. Investițiile pe care le fac investitorii au un scop bine determinat, de a-și restitui banii investiți și de a obține un profit, de a ocupa piața de desfacere și de producere în țara în care fac investiții. Ei vor siguranță că în țara dată legislația este la nivel.

Deseori, în Republica Moldova investitorii nu decid să acționeze contra unor riscuri, ei sînt mai siguri pe sine dacă riscurile lor vor fi împărțite cu cineva, adică cu alți agenți economici. În cazul creării unei companii mixte sau investirii într-o societate deja existentă, ei doresc ca aceste companii să fie asigurate cu management corporativ calificat și ca societatea să funcționeze bine din punct de vedere financiar. În Moldova nu există prea multe societăți de acest tip.

Investițiile mai sunt numite pe bună dreptate „credit al încrederii”. Investitorul, care dorește să-și sporească capitalul, trebuie să fie sigur de atmosfera în care acest capital va fi exploatat. Dacă mediul este prielnic păstrării și creșterii capitalului – acest mediu nu va duce lipsă de investitori locali și străini. Investitorii vor risca să acorde acest credit al încrederii. Poziționarea Republicii Moldova față de țările vecine concurente este la fel un factor foarte important. Investitorii occidentali evaluează țările Europei Centrale și de Est mai întîi ca pe un tot întreg (părți componente ale unei piețe comune), iar mai apoi țările luate în parte sunt privite ca niște puncte strategice de fixare a poziției pe această piață unitară. Acest lucru se explică prin faptul că în această regiune țările vecine posedă un regim eficient al comerțului liber. [3]

1.3. Unele stimulente în promovarea investițiilor. Factorii și măsurile ce ar putea atrage investitorii străini în RM

În vederea atragerii investițiilor ar fi bună promovarea unor mecanisme stimulative.

Aceste mecanisme ar fi:

- facilități fiscale pentru cei ce investesc și creează noi locuri de muncă;
- reducerea unor impozite care în prezent au niveluri exagerate (cum sînt cele pe salarii și pe profit), pînă la cote la care societățile să nu fie tentate să le eludeze;
- adoptarea unor măsuri foarte drastice și eficiente (inspirate din economiile dezvoltate) față de cei care încalcă legile și nu plătesc datoriile către stat.
- dezvoltarea mai amplă, cu ajutorul băncilor, a unui sistem de creditare în rate pentru cumpărarea de tractoare, utilaje, automobile, mobilă, bunuri de folosință îndelungată, imobil. [3]

Există **trei factori** caracteristici pentru economia Republicii Moldova, care ar putea cuceri investitorii străini.

1. **Primul factor** este amplasarea geografică. Republica Moldova ocupă o poziție deosebită între Est și Vest, există o legătură strînsă, politică și economică, cu ambele. Amplasarea reușită a Moldovei poate atrage investitori care sînt interesați atît de piețele dinamice din fosta Uniune Sovietică, cît și de economiile mai mari și mai tradiționale din Europa Occidentală.

2. **Al doilea factor** constă în faptul că Republica Moldova este asigurată cu resurse naturale, ce fac țara o zonă agricolă fertilă. În prezent, Republica Moldova beneficiază de aceste avantaje, producând vinuri, fructe și carne, care sînt exportate în Est și în Vest. Totodată, producția agricolă din Republica Moldova s-a redus considerabil spre sfîrșitul anilor '80 ai sec. XX și a scăzut simțitor după obținerea independenței. Odată cu creșterea numărului întreprinderilor agricole private, în ultimii cîțiva ani, volumul producției a sporit simțitor. Creșterea productivității din contul privatizării a fost îmbucurătoare, dar investitorii străini ar putea oferi capital și utilaje necesare pentru a restabili cu mult mai repede capacitățile sectorului agrar.

3. Și **cel mai important factor** este determinat de forța de muncă instruită a Republicii Moldova, multilingvă și calificată, disponibilă pentru costuri mai mici decît în multe alte părți din Europa.

Este necesar de a elabora și a aplica în politica de atragere a investițiilor străine **următoarele măsuri:**

1. De a implementa modelul de dezvoltare economică de tip corporatist, caracteristic țărilor europene mici și mijlocii, care îmbină participarea comună a statului, întreprinderilor și cetățenilor la asigurarea bunăstării naționale.

Evoluția spre obținerea unui nivel de trai decent este determinată de capacitatea de a atinge niveluri sporite de creștere a productivității, ca rezultat al conlucrării autorităților publice cu sectorul privat, al creșterii permanente a calității și eficienței produselor, al îmbunătățirii tehnologice, dar și al dezvoltării capacității de concurență în sectoarele nou-create.

2. De a întreprinde acțiuni imediate de simplificare a cadrului economic intern, realizate în două direcții: cadrul juridic și cadrul instituțional.

Obținerea rezultatelor pozitive ar fi posibilă prin eliminarea obstacolelor și a verigilor inutile din activitatea economică, înfâmpinate la identificarea, inițierea, negocierea, constituirea și operarea pe piața moldovenească a investițiilor străine directe. O primă categorie de dificultăți se localizează la nivelul informațional, ce nu asigură transparența necesară unui mediu economic concurențial. Într-o societate, care nu are experiență în prelucrarea și prezentarea datelor economice necesare pentru luarea deciziilor economice, factorii decidenți sînt neobișnuiți cu analiza economică ca fundamentare a propriilor acte de conducere și au rezervă sau lipsă de profesionalism în pregătirea, circularea și folosirea informațiilor economice corecte.

3. La crearea mediului transparent și delimitarea clară a atribuțiilor decidenților trebuie să se țină seama și de regulile care se stabilesc, de valoarea acestor reguli și de efectul acestora. Evaluarea patrimoniului constituie o procedură tehnică, dar principiile care stau la baza ei țin de decizia politică. Dacă se urmărește, în primul rînd, punerea în valoare a resurselor economiei naționale, evaluarea ar trebui să fie secundară. Principala preocupare a instituțiilor oficiale ar trebui să constituie nu sancționarea erorilor în legătură cu evaluarea, ci eliminarea lipsei de acțiune în a produce cît mai multă valoare adăugată cu aceste resurse, indiferent de valoarea lor.

4. La fel și reforma administrației publice, locale și centrale, organizarea activității guvernamentale de elaborare și punere în practică a politicilor economice și derularea procesului de decizie constituie cheia atingerii obiectivelor unei strategii naționale de dezvoltare economică și socială. Reforma sistemului trebuie să acorde stabilitate, disponibilitate și eficiență aparatului administrativ, capabil să asigure continuitatea și aplicarea politicilor economice de bază paralel cu schimbările aprobate de către guvern, cu ajustările rezultate din orientările partidului sau partidelor politice, afiliate puterii.

5. Tratarea în mod corect, cu legi aplicate în egală măsură, a investitorilor străini și a celor autohtoni. Un cadru juridic puternic, respectarea supremației legii și instituțiile eficiente oferă stabilitate și oportunități egale. Companiile doresc să fie sigure de instituțiile și valorile democratice puternice. De asemenea, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat legi, care contribuie la stabilitatea investitorilor străini, precum “Strategia investițională a Republicii Moldova”, “Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător”, “Strategia de atragere a investitorilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015”. Aceste legi plasează ferm investițiile străine în Republica Moldova într-un cadru legal european, clar pentru companiile străine.

6. Accesul la toate sectoarele economiei moldovenești. Investitorii pot alege în mod liber tipul de activitate pe care o vor desfășura, prin luarea în considerare a reglementărilor care stabilesc regimul de obținere a autorizațiilor și a monopolului de stat valabil pentru anumite activități.

7. Libertatea formelor juridice și a modalităților de efectuare a investițiilor. Prin acest principiu se garantează investitorilor libera alegere a formelor juridice de efectuare a investițiilor, cu respectarea prevederilor legale, dar și a tipurilor de aport la capitalul societăților comerciale (în numerar sau în natură).

8. Protecția investițiilor de procesul naționalizării, exproprierii sau a altor măsuri cu efect echivalent. Investițiile, efectuate în Republica Moldova, nu pot fi naționalizate, expropriate sau supuse unor măsuri cu efect echivalent, excepții fiind cazurile în care o astfel de măsură întrunește următoarele **condiții**:

- sînt necesare pentru cauza de utilitate publică;
- sînt nediscriminatorii;
- se desfășoară în conformitate cu cadrul legislativ;
- se stabilește plata unei despăgubiri prealabile, adecvate și efective.

9. Garantarea drepturilor și facilităților. În vederea încurajării investițiilor, sînt prevăzute un șir de facilități fiscale și vamale, în conformitate cu practica și legislația europeană. Potrivit reglementărilor legale, investitor poate fi o persoană fizică sau juridică, rezidentă sau nerezidentă, cu domiciliu sau sediul permanent în Republica Moldova în oricare dintre modalitățile prevăzute de lege.

10. Birocrația și transparența. Investitorii nu vor investi într-o țară, dacă simt că vor fi tratați într-un mod incorect, dacă vor fi stopați de ineficiența Guvernului sau hărțuiți prin mită. Nevoia de transparență și de a limita birocracia sînt legate intrinsec. Cu cît vor exista mai multe formalități, reglementari excesive și

intervenții din partea Guvernului, cu atât gradul corupției și al mitei va spori ca metodă eficientă de ocolire a sistemului birocratic.

11. Economia tenebră. Investitorilor străini le este greu să concureze cu o companie care stabilește prețuri cu mult mai mici, deoarece nu plătește impozite pe venit. Există multe motive pentru care astfel de companii nu se înregistrează, unul dintre motivele principale fiind chiar complexitatea procesului de înregistrare. [1]

Bibliografie:

1. *Tatiana Tofan, Revista „Administrarea Publică” Apr-Sept 2010, pag 101-105 [1];*
2. *HG cu privire la adoptarea Strategiei de atragere a investitorilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015 nr. 1288 din 09.11.2006 [2]*
3. *Tatiana Tofan, Revista „Administrarea Publică” Oct.-Dec 2005 pag 67-77 [3]*